

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

..... APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:
 Pe un an 50 Lei
 Pe jumătate de an 25 „
 Pe un pătrar de an 12 „
 Un număr 1 Leu.
 Pentru străinătate pe un an 80 Lei.

Manuscrisele nu se înapoiează și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserțiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.

Prețul inserțiunilor:
 Pentru publicațiuni oficioase, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 60 Lei, până la 200 de cuvinte 90 Lei, de aci în sus 120 Lei.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 5710 B ex 1924.

CIRCULAR

cătră Onorată Preoțime parohială.

Ministrul Cultelor și Artelor, cu rezoluția sa din 3 Ianuarie a. c. Nr. 69681/1923, ne face cunoscut următoarele:

„Cerându-ni-se de cătră Prea Veneratul Consistor, cu adresa Nr. 3544/923, ca dovezile justificatoare despre împlinirea gradațiilor preoțimii să se înainteze Ministerului o singură dată cu ocaziunea acordării salariului, iar avansarea în gradații să se facă automat; avem onoare a vă face cunoscut, că Consiliul permanent din Minister, căruia i-s'a supus cazul, prin procesul verbal din 14 Decembre 1923, a hotărât, iar noi am aprobat, ca Chiriarhii să înainteze Ministerului, în luna Septemvrie a fiecărui an, tablouri exacte de preoții cari împlinesc noui gradații, iar actele justificative să se prezinte o singură dată, când se acordă prima gradație“.

Deci, Onorata preoțime parohială, conformându-se acestui ordin, cel mult până la 15 August a fiecărui an, își va înainta Consistorului diecezan cererile pentru încuviințarea nouelor gradații. La cererile cătră Consistor se vor alătura și atestatele de serviciu, timbrate în regulă și eliberate de cătră Oficiul protopresbiteral competent.

Cererile întrate după terminul de mai sus nu se vor lua în considerare.

Caransebeș, la 14 Martie 1924.

Episcopul diecezan:

Dr. Iosif Tr. Badescu.

Religiunea și Școala activă

Școală modernă se numește îndeobște, școala întemeiată și dezvoltată pe cunoscutele și răspânditele principii herbert-zilliriane.

Cei mai de valoare pedagogi români au introdus amintitele principii și în școala românească, cu oare cari abateri, pretinse de anumite trebuinți naționale și confesionale și de starea scolilor noastre croite — de multe ori — de împrejurări externe de școală.

Dela începutul ei, școala modernă a avut și are și acum dușmani. Cu toate acestea ea a eșit învingătoare și s'a lătit și la noi în cei din urmă 20—25 de ani. Și am făcut progrese destul de mari.

De o vreme încoaci, o samă de oameni nemulțămîți cu teoriile și rezultatele școlii moderne, ies la suprafață cu o școală nouă, numită *școala activă* sau *școala muncii*, ce nu mai vrea să știe de principiile herbert-zilliriane, după cari să se aleagă, grupeze și predea materia de învățământ în conformitate cu dezvoltarea naturală a elevilor, ca școala să-și ajungă scopul.

Materia de învățământ a școlii active este tot, ce poate pregăti pe elev pentru viitoarea muncă practică a vieții lui, iar *metodul de propunere* așa, ca materia predată să fie nu numai deplin înțeleasă de elev la predare ci să exciteze în elev și o plăcere deosebită, interesantă... lucruri, cari — zic activiștii — nu lasă pe elevi zăpăciți sau cel puțin *pasivi*, ca școala modernă(?). Peste tot „învățământul să fie intensiv, interesant în gradul cel mai înalt, viu și atrăgător până la pasiune...“

Se înțelege, că pusă astfel tema, nu mai avem trebuință de principiul cultural-istoric și cel al concentrațiunii, de trepte formale, pe cari școala activă le combate cu fel și fel de argumente vechi și noi.

Nu întru în amănunte. Viitorul va arăta rezultatele școlii active. Țin să amintesc, că unii aderenți ai școlii active numără și Religionea între obiectele de învățământ, iar ca materie de Religione admit aproape numai *povestirile biblice*. Pe acestea însă le „modernizează“, adică le dau „culoarea locului și vremii noastre“, ca la predarea lor să fie înțelese și plăcute elevilor.

Dl. I. Nisipean, un mare aderent al școlii active, își ține de datorință să satisfacă dorința mulțimii de institutori și învățători, cari îi cer materia de Religione după metoda preconizată și aplicată de D-Sa, publicând „*Religia pentru copii — Învățământul Religiei în școala primară — Studiu metodologic, teoretic și practic în spiritul școlii active*“.

Cine voiește se poate adânci în partea teoretică.

În partea practică, autorul are 39 de povestiri religioase (biblice), compuse, traduse și prelucrate de dl. I. Nisipean, după principiile expuse în partea teoretică.

Și ca să vedem, cum modernizează dl. Nisipean textul biblic, aducem câteva exemple.

1. Cum a făcut bunul Dumnezeu pe cei dintâi oameni

I. Textul biblic^{*)}:

După ce „a făcut Dumnezeu hiarele dobitoacele . . . și toate cele ce să trăiască pe pământ și a văzut, că sunt bune, a zis: Să facem om după chipul nostru și după asemănare, să stăpânească peștii etc. . . . Și a făcut Dumnezeu pe om, țărână luând din pământ, și a suflat în fața lui suflare de viață și s'a făcut omul cu suflet viu . . . Si a pus Dumnezeu somn în Adam și a adormit, și a luat o coastă din ale lui . . și a făcut coasta muere“

II. *Povestirea dlui Nisipean* începe cu „1. *Introducerea, care poate porni*“ — între altele — „dela plăcerea copiilor de a face oameni de zăpadă“ sau „chiar delă jocul copiilor delă construitul oamenilor de zăpadă în curtea școlii, de față cu învățătorul . . . ori delă plăcerea copiilor de aș-i face păpuși din cârpe . . .“

„2. *Tratarea poate fi o povestire în felul următor*“ :

După ce se motivează necesitatea facerii omului: cu „nu eră nimeni cu care (Dumnezeu) să poată schimba o vorbă“ sau nu avea vr'un ajutor . . . „Dumnezeu . . își zise: *Trebue să-mi fac niște ajutoare. Să fac pe oameni întocmai ca pe mine și să le dau în grijă și stăpânire peștii*“ etc.

„Gândindu-se așa, Dumnezeu văzù dinaintea lui un bulgăre mare de țărână. Pași spre el și-l ridică în sus. Era umed și moale și se putea frământa ca și coca de pâine. Dzeu făcu din țărâna cea moale un cap cu ochi, nas, gură, bărbie, obraji, urechi; apoi făcu și gâ-

tu; iar după gât făcu și un piept, cu inimă și plămâni înlăuntru, și mai jos pânțelele cu toate măruntaele. Apoi brațele și picioarele. Acum dinainte i sta un trup întreg, ca al nostru, dar din pământ . . . Dar fiindcă omul de pământ sta țeapăn și tacut ca o păpușe, bunul Dumnezeu luă de jos un paiu și-i sufla pe gură duhul lui. Atunci deodată omul de pământ începu să se albească, și se albi, și se albi, până se făcu tot ca porțelanul; apoi căpătă viață, căci peptul începu să se salte și să se coboare, ochii i se deschisere și se uitară mirați la bunul Dumnezeu. Brațele i-se mișcară, mâinile i se proptiră. O săritură, și omul cel d'întâi stătea înaintea lui Dumnezeu, făcătorul lui în genunchi și cu brațele duse la piept, mulțumind bunului Dumnezeu pentru că-l făcuse. Dumnezeu îl botează Adam. . Și, ca să nu să plictisească singur pe pământ, îi făcu o soată, cea d'întâi femeie, pe care o numi „Eva“.

Și-apoi ca să nu se zică, că „școala activă“ nu-i activă, urmează:

3. *Încheerea*. Reproducerea liberă, dacă elevii au interes, desenuri de oameni pe tablă ori caete, tăeturi cu foarfeca în hârtie, modelări din humă“.

2. Nunta din Cana

Începe cu un „convoi“, ce vine delă biserică și la care privia multă lume.

„Patru fete . . mergeau înainte . . După ele veneau mirele și mireasa. „*Cine e femeia care merge după mire?*“ întreabă o femeie pe bărbatul ei. „*E mama miresei, o cheamă Maria*“ răspunse el. „*Bărbatul acela înalt, palid cu ochii limpezi, strălucitori?*“ „*E fratele miresei, Isus din Nazaret*“ . . .

„În casa cu nunta începu încurând petrecerea. Cânta și muzica . . Se aduse la masă *supă* și fel de fel de fripturi.“

După o rugăciune rostită de socru „începură toți să guste din mâncări . . Paharele fură umplute cu vin. Isus se ridică și grăi . . .“ un toast modern pentru mire și mireasă . . . „Multe cuvântări de felicitare se ținură, și pentru Maria și pentru *tatăl* miresei . . .“

3. Spicuri din alte istorisiri

1. Din „*Ioan Botezătorul*“. Acesta se ivește la Iordan. Lume multă se duce să-l vadă și asculte. Un anumit Mateiu ședea la stradă „și-și fuma luleaua . . .“ Mateiu „neîncrezător . . .“, chemat de un vecin la Iordan, nu se duce ci „ședea și fuma . . .“ Mai apoi „se duse repede în casă, aprinse din nou luleaua și ieși iar pe stradă . . .“ El se miră de mulțimea, care merge la Iordan și nu la biserică, unde „predica preotul cel mare“. În loc să-și ia „pălăria și bastonul“ și se plece, el nevoind „să fie nebun ca toți ceilalți . . .“ se coborî în grădină. Acolo plivi *cartofi*“ . . .

Toată predica lui Ioan se mărginește pelângă mustrarea fariseilor, cari dau săracilor ajutoare și se roagă publice, ca să fie văzuți.

2. Sămarineanul aduce pe răniț „la un han“, cu hanghiul duce pe bolnav înlăuntru. Hangioaica . . . da o *supă* . . . și-i pune și schimbă *compresesele*.

(Urmează).

^{*)} La această istorisire reproducem și *textul biblic*, pentru că istorisirea e prelucrată ca model de lecțiune cu: Introducere, Tratare ect. deși activității n'au „trepte formale“.

Pașa „Ragep” și biserica din Tufări.

Primiți epistola următoare:

„On. Redacțiune! Subsemnatul cetesc regulat „Foaia Diecezană” și m-am bucurat, cetind reproducerea însemnărilor vechi din diferitele cărți bisericești și protocoale ale bisericii din Mehadia, pe cari le publică păr. Coriolan Buracu. M-am bucurat mult și cred, că toți cetitorii îi sunt mulțumitori păr. C. Buracu, că nu lasă să se dea uitării și să se prăpădească astfel de însemnări prețioase pentru istoria noastră.

Am cetit în nrul 10. din 10/23. Martie a. c. istoria privitoare la *Regep* aga și biserica din Tufări.

Păstrez o epistolă a unchiului meu (fratele mamei mele) *Nicolae Therziu*, fost preot în Tufări, carele a răposat la 13/26. Aprilie 1906. Din această epistolă se vede, că tradiția a fost, că biserica din Tufări este făcută cu cheltuiala unui pașă turcesc din Ada Kaleh cu numele „*Ragep*” și că acesta a fost născut în Almăj, în Bănia ori Rudăria. Pe „*Ragep*” sau „*Regep*”, cum i-se zice în însemnările păr. C. Buracu, încă de copil l-au furat Turcii, ca să-l crească pentru fata lui *Smail Pașa*.

Cred, că poate fi de folos și de aceea vă rog, să publicați în „Foaia Diecezană” partea care privește această chestiune din aici alăturata epistolă a unchiului meu, care scrisoare mi-a fost trimisă mie în 15/27 Ianuarie 1892.

Unchiul meu îmi spunea și cu grai viu, că s'au aflat documente, care ar adevăra această tradiție, care s'a păstrat din neam în neam, așa cum sunt cele scrise în această epistolă.

Pe vremuri aveam afaceri personale la Orșova, căci aveam liferarea sării pentru magazinele statului din Caransebeș, Biserica Albă și Orșova. Dela oameni bătrâni din Tufări, cari lucrau la magazina din Orșova, încă am auzit istorisind această tradiție.

Caransebeș, 12/25. Martie 1924.

Cu mulțumită și respect:

Constantin Călțun sen.

Dl. C. Călțun a binevoit să ne trimită în original epistola amintită mai sus a răp. preot *Nicolae Therziu* din Tufări. Cu plăcere dăm loc cererii dlui C. Călțun și publicăm din această epistolă numai partea care se referă la „*Ragep*” și biserica din Tufări și care este următoarea:

„Noi avem o s. bis. foarte slabă, și edificată din bătrânețe cu nesce ferești mici, după stitul vechi, edificată de unu pașie din Adacalee; adevă: cu cheltuiala lui pașa în secret, se nu scie sau se audă turcii că el face biserică la creștini pașia *Ragep*; elu a fost de nascere din Almaji din Bănia ori Rudăria cu părinții în Orșova și la furat Turcii și lor dus la pasia lor de atunci, *Smail*, avea numai o fată pruncă de vârsta copilului, însă *Ragep* era foarte frumos și talentat, și asia pasia *Smail* la crescut învățându-l școli ma înalte, la căsătorit cu fata lui *Durduca*, și la aranjat până ce după moartea lui *Smail Pasia*, a închept pasia în locul lui aci în Ada-

calee, însă el fiind singie creștinescu, tot pe subt ascunsu înfrina pe turci a maltrata creștinii, care treceau pe drumul mare împărătescu pe marginea dunării fără pazitori (*Begleitung*), delu un pichet până la altul de soldații nostri Austriaci, va să zică delu o strajă până la alta a cordunului, pe drumul mare delu *Verciorova* până la podul redutului *Orșova* apoiu 'iu prindea turci mai cu seama fâmeile le batjocuria maltratându-le grozavu, dujmănesce și chinește. Menționatul *Ragep* pasia ca se faca amicitate ca ai noștrii, eșia adese ori din *Ostru* și pe lîngă ogasiul tîrziului un loc romantic, cu un păreu de apă ce curgie în dunăre, pe iarbă verde la umbra pomilor îșiu petrecea adese ori vara, cu cadina *Sa*, din preună cu celelalte cadini roabe ale *Pasei*, din preună cu mai mulți Domni turcesci, viziri etz. etz. mai cu seamă după obiciaiul muhamedanescu în ziua s. m. mucenicu *Georgie* al nostru în 23 Aprilie în tot anul au ieșit cu totul turci din ostru în dreptul cetății pe lîngă *Ogasiu Tîrziului*, ca unu maeles, și or mîncat carne de mel, că până în menționata zi legia lor oprește a mânca carne de mel, de aci se sloboade mîncarea melilor. Și delu pasia *Ragep* până și astăzi se ține obiciaiul acesta a eși turci cu totul de cătră noi deăcă e timpul favorabil.

„Pe ogasiul *Tîrziului* însusu, cătră *Cioaca mare* (*Meteliauca*) aproape de sesiunea mia parochială în mărime de 15—20 jugere la unu locu, e o fântână, cu o apă minunată și gustioasă, vara rece, edificată și aflată de menționatul pasia *Regep*, și astăzi se numește fântâna *Pași*, din bătrânețe a fost unu locu ascunsu și e în pădure și se zice că înprejuru fîntenei sunt bani mulți ingrupați de hoți, *harambasia Zeicu*, delu *Bănia*, și e tot scobit pe lîngă fîntenă, însă până acuma nu a avut nima norocul a'i găsi bani aceia.

„Și asia pasia *Ragep* avînd mare amicitie cu unu Iovanu *Plesia* unu *Ober dreisiger* (*überaiter*) în rang ca acuma unu *Ober-respizent*, și pasia *Ragep* caștigînd multă avere delu *Tatâso*, respective socrul seu, pasia *Smail*, — au jurat Iovan *Plesia* fiind *Epitrop bis.* din *Tuferiu*, ca se nu eftezie la nima până după moartea lui pașa *Regep*, că El doresce a face sfta biserică în *Tuferiu*, cu paralele lui și asia jurînd unu altuia credinția tare și neclătita, că nu va izda aceasta la țume, că apoiu l'ar fi omorât turci pe *Pasia*.

„Și asia fiind ani tot cu lipsă și rei, ne rîditori, recoaltele de tot slabe, poporu a sărăcit, tributurile mari, popor puțin și seracu în ambele Comune *Tuferi* și *Comarnic* numai 120 familii 600 suflete și tare săraci.

„Dorim și voim cu tot adensul a face o petițiune la *Maestatea Sa* Împăratul nostru, spre ane ajutora la renovarea sau mai bine zisu edificarea bis: că vine ea și de nou. Te rog a ne informa cum se facem petițiunea? și prin cine se o espedăm? dea dreptul la persoana lui? ori prin *V. C. diecesan*? ori prin stăp. politicească? — Că noi suntem siliți a ruga și *V. C. nostru diecesanu* a face colectă ca și pentru bis. *Visag* și *Cosiaviția*? — Te rugam când ai vreme dăne rezultat și răspunsu în cauza aceasta“.

De pe marginea cărților bisericești.

Reproduceri după însemnările vechi din diferitele cărți bisericești și protocoale ale bisericii din Mehadia.

De preotul **Coriolan Buracu.**

Apostol.

„1794. Ianuarie, februarie și Martie dacă totă vara au fost secetă așa mare cât unde au fost râurile mici prin apele satelor au secăt dela Domașnea până în Belareca nau curs ci numai cât se vedea unde și unde câte o baltă numai cât se vede unde și unde că curg și sau făcut fomete mare în bănat și țara unguerească scumpete mare, au fost pela Timișoara și în Verșeți căci nici bucate nici fân nu s'au făcut căci și ei cumpărau cucuruzu cu 9X oca, cucuruzu și grâu au fost mai scumpe. Vitele dela pustă și porcii le-au aduș aicea la pădure cine le au primit în ernat în parte adecă numai jumătate din cele scoase săle dea omului în primăvară. În anu 1795 au nins așa că au nemețit cât casele au acoperit de tot, cât oamenii pe coș au eșit, alții au săpat pe sub case de au eșit, alți au săpat pe sub nămeți de au eșit din căși. Vacile pre sub nămeți mâncau vârful prunilor. Iarnă grea de marhă care au avut hrană au trăit bine. Vara au fost ploioasă“.

„1795. Iunie 23. sau trimis dela împărăție aicea la Mehadia și în tot regimentul nește semință de bucate noi adecă: haidin Iricică și unii au sămănat o năntea sâmpetrului, dar Mehedinții după sâmpetru mercuri în 4. Iulie 1800 nu sa mai aflat Iricică adecă haidin, că nu plăcu oamenilor“.

„1793 în februarie plecă un batalion la oste din regiment asupra franțuzilor. În anii 1796 în Maiu al II-lea apoiu al III-lea apoiu al IV-lea apoi al V-lea în August al VI batalion. Feciorii care fură la Raina avură mai bine, iară cei duși în țara talenească avură rău. După-ce se puse pace la anul 1801 veniră acasă 3 batalioane“.

1805. August 1. iară plecară 3 batalioane întregi la vro 4.000 feciori și ajunsără până toamna cu ploii grele până în țara Baerului (Baier) aicea franțuzii luară..... în Octomvrie veniră de luară Beciu. In 3. Octomvrie 1805: Apoiu 3 batalioane a noastre din Baer începură a fugi prin Salzburg în Steiermark apoi dela Edenburg tot cu iarnă grea plecară prin țara unguerească în Sebeș la stab și în 10 februarie 1806 acasă. Mulți de ger s'au prăpădit. In 1. Ianuariu cu franțezii sau făcut pace“.

„1803 Martie începură în țara turcească la Belgrad cu sârbii a se bate cu turcii și iată 3 ani să bātu cu oștea împăratului“.

Liturghier (Râmnic)

„1782 au fost iarnă grea sau uscat nucii și persecii au împărțit inginerii holzile. Au făcut podul la lazaret de cărămidă. Atanasie Stoica paroh“.

„1805. Iulie 29 iară plecară trei batalioane din acest V. I. regiment la oste iară 4 batalioane în Timișoara și la... Octomvrie 30 franțuzii luară Beciu și Brinu“.

„1806 făcură cu noi pace. 13. Februarie 1806 veniră batalioanele acasă“.

„1778 sau dat puști la militari“.

„1817. Au venit împăratu Frantz în bănat și au mers pre la Băi la Rușava și la Mehadia“.

„1807. Noemvrie sau citit sistema cea nouă a graniței cu veselie, prin învățătorul *Dimitrie Dimitriescu* și au talmăcito de pre nemție“.

„1808 Iuliu, 19. Exelenția Sa baronu Duca camandir general la Băi sosi, iară la 22 Iulie începură a săpa băile de friguri și acoperiră culmea la izvorul cel ferbinte să nul ploaie“.

„1810. Octomvrie 24 dela Băi veni Ex. Domnu Cosind general feldmarșal lăitnant la baronu Duca, să dusă de vorbi ceva cu turcu *Regep* aga și sau întors.....“

„1809 februarie 5. au plecat tot regimentul valach iliric iară cu grabă în oste în sus. 8. februarie va ținea în Sebeș revizia. August sau făcut pace cu franțuzi în Beci. Iară militarii regimentului în 6. Ianuariu 1810 ajunseră acasă“.

„1788 februarie 9. D. general baron Papila cu generalul Palovicini au luat Rășava dela turci“.

„1788 Iulie 27. veniră turcii mulți și bătură pe Papila luară Rușava și satele până în Lazu mare adecă până în Pecenișca. August 17 lăsară nemții Mehadia și veniră turcii, ei merșeră aproape de locul..... apoi în 19. Octomvrie arsără Mehadia și trecură Dunărea. Octomvrie 24 veniră oștile nemțești în Mehadia. In 24. Iulie 1789 bătură pe Turci în 28 Iulie lăsară și Mehadia. 7 August 1789 au venit dela Feniș 1789 August 17 iară veniră turcii, generalul Clerfant îi bātu de tot și fugiră peste dunăre“.

„1808 Septemvrie, întru această lună și an iar altă rânduială în regiment adecă: altă sistem nou, un căpitan în Sebeș Martinovschi de rechnungsfirar pusă și oștiri în tot regimentu vro 12“.

„1816. să vindu în luna lui Iulie oca de făină de cucuruzi cu 36 cr. dela Aprilie până în 30 Iunie să vindu oca de carne cu 26 cr.“

„1724. Au început împăratul Carl a direge Băile Mehadiei 1737 arsără 1746 băile iară cea mare cu șindilă acoperită“.

Cazania (Râmnic 1747)

„1768 în Iulie fu o stea cu coadă încă sta steaua cu coda eram în Timișoara“.

„1769. Muscalii cu turcii și pre polaci în Moldova iau bătut. 1770—2 polacii zdrobiți prin Mehadia trecând la Arad se dusără. Ei aveau doi voveozi Potățchi Crainschi. 1773 Muscalii prinsără Craiu leșilor pre Ponia-tovschi“.

„1788, 89, 90. Razmirița cu turcii fu. Muscalii o începură că turcii de ei în Crim să apucasă. Craiul prazilor fridirich - cel lăudat muri apoiu și împăratul Iosif la sfârșit 1790 în Februarie muri. Impăratul Leopold al II-lea împărat se pusă. Inșă ungurii faceau niște lucruri urâte asupra împărăției încă și franțuzii în Niderland

incepusă. Craiul nou a praișilor începu cu turcii de pace asupra împăratului a lucra. Turcii făgăduiră praișului bani ai da 11 milioane“.

Protocolul de ordinaciuni

„1769. Pre aicea erau Hoții în Halmăj din Șopot Mișa cu alții din alte locuri și pe la satele lor îi spânzurară. Toți oamenii și copiii în Halmăj îi adunară acolo să vază să se spaimante, și eși poruncă 'împărătească ca să nu se insoare pauă nu va ști rugăciunile și poruncile“.

„1771. La Paști mehedinții de militărie în țară fugiră, însă nici un an în țară de răul cazacilor nu putură a șadea ci să întoarsară să fie militari“.

„1772. Pre Mehedinți, Topleceni, Pecenișcari, Globeni, Conerevinți întorși tocma sus la Tisa la Murăș, de aici îi mutară prin sate.

„Împăratul Iosif cu Siscovics inspectorul și alt general veni prin Halmăj la Mehadia, erau 2 compăni făcute. Dela Jupanic până la Rusca. Și împăratul singur slobozi, ca toți cei duși în sus să se întoarcă aicea acasă. Casele lor erau vindute“.

„1773. Regimentu Chichinda să strică și ofițirii aicea veniră adecă: aduseră ofițiri și unterofițiri prin sate aicea“.

„1775. Să începură hoții și din Halmăj a fi că țărani din țară veniră“.

„1776, hoții Pătășeni, Borloveni și din alte sate erau“.

„1777. Iară să cetiră articulele prin sate. Tata meu părintele Atanasie Stoica, cu D. obrist Papila, oberstlaintnant Hiabel, capitanu Hamer umblară“.

Protocolul socoșilor banilor Bisericiilor din protoprezbiteratul Mehadiiei carele sau început din anul 1794.

„În anul 1788 Turcii arsără Mehadia, Caransebeșul. Biserica albă și satele lor împrejur însă pela Biserica albă nu multe căci puțini turci fură. Iară în districtul Mehadiiei și a Caransebeșului forte puține ne do arsă scăpară. Halmăju adecă 13 sate prădândui turcii întâi sau așezat la căși apoiu Pervova, Luncavița, Globu rău Conereva“.

„1789, 90, și altele să adunară și fiind fără de vite care cum puteau câte ceva coverce, bordeie își făcură și să așeza slabi“.

„1792. Veni poruncă că satele delă Caransebeși până la Orșova veche tote câte vor putea la drumu mare să se scoată în rând să se reguluiască și așa 1793 seliștele cu cuiburile ce făcusă se sparsără și la drum eșiră. Apoiu după zece ani adecă anu 1801 unele sate începură a căuta cu multe rugăciuni ca iară la săliștea lor cea veche îndărăt să se mute și slobozenie căpătară. Cei dintâi din districtul Caransebeșului, Slatina nemților, Rusca, Bucușnița apoiu Feneșu, Cuptoarea, Valea bolvașnița, Coramnicu și Tufările, iproci. Nicolae Stoica de Hațeg protopresviter“.

„1799. 1. Iunie că cei ce au aur, argint stătătoriu cu cantariu împărăției săl de la topitoare și vor primi cametă și banii“.

Liturghierul (Moscova 17)

„1758, 59, 60, sau făcut Baia cea mare și cele 2 mici No. 1. și 2. apoiu sau zidit birtu mare, grajdi, șopron și alte Băi la diresără. În anul 1768 veni împăratul Iosif de le văzu tote“.

„1770, veni Papila militări, băile nu primi“.

„1761 Maiu 8. luni sara au fost perirea lunei ca 2 sau 3 ceasuri“.

„1760 Sau făcut casale la Băi cu scânduri tot ghiluite și legate adecă: înbucate una cu alta și sau făcut în zilele împărătesei Maria Terezia, fiind arhiereul nostru Ioan Georgevics al Caransebeșului iproci. Iar la anu 1761 sau făcut cerdacul tot în zilele Măririlor lor.

Atanasie Popovics paroh Mediei“.

„1771 Mai 21. Să joară Mehadia a fi militari. Din tote satete marginii delă Jupanic până la Ilova mulți oameni fugiră în țară și hoți să făcură. Nic. Stoica protopop“.

„1772. în februarie. Cei fugiți în țară întorsără iară. Multe mii de suflete se duseră în bănat la Tisa prin sate se așezară însă în anu 1773 veni împăratul Iosif, văzu militarii noștri în șanți și si slobozi ca toți cei duși în sus la Tisa iar să vină acasă“.

„1785. Maiu 12. au dus 9 hoți la Jupanic de iau însemnat în Obraz, leau pus spânzurătoare și roată și să rămână pân vor fi vii în temniță cu legături de fier la mâni la picioare, la grumaz și le dă la zi o jumătate de post de pâne și apă până la moartea lor.

„1738 Răsmiriță, Ciumă“.

„1739 Lăcuste“.

„1780—85 fu întâiul mapirung. Ingineri vro 60 erau. D. ofițeri și cadeți. Întru aceștia ani veniră și lăcustele în Banat“.

„1760 eșira creițarii de aramă, iar cei mici de argint să strânsără în împărăție. Galbenii erau 4 fl. să ridicară 4 fl 10 cr. apoi 14 apoi 20 apoi 30 cr. apoi eșiră banii hârtie“.

„1773 să făcu a doua militarizare, Clisura, Halmăji, Petnic, Corni, Teregova, Slatina“.

„1780 Caransabeșu cu nește sate pe Bistra să militariră adică Obreja etc.“

„În ani 1760 Mai 20 sau pristăvit reposatul Marin ibrăitărul din Mehadia și pentru căci sa îngropat în curtea bisericii au dat 2 galbeni la biserică pe care sau cumpărat 2 cărți această sfântă liturghie și o psaltire pe ziua hramului sf. Nicolae, spre pomenirea lui și a familiei sale. Preotul Atanasie nobil paroh Mehadia“.

Pe lângă notițele istorice publicate în No. 6 din 11/24. Februarie cu privire la *episcopia din Mehadia*, mai reproduc și următoarele date istorice:

„La anul 1719 *episcopul Damaschin* protestează, ca *episcopia Râmnicului* să fie subordonată alteia, având supus sie-și pe *episcopul Mehediei*. (Ist. Rom. Bănățeni, dr. theol. George Popovici).

„Et sub Metropolitae (Severin) hujus dependentia *episcopus etiam Mehediensis* erat ante quam Turcae

regnum hoc occupassent, quo occupa episcopatus ille sublatus est" (Dr. I. H. Schwicker, Die Vereinigung des serbischen Metropolitens).

„Episcopul *Damaschin Dascălul* cerea în 1719 să i-se dea rangul de mitropolit împreună cu un teritor extins, de care s'a *simut odată și episcopul Mehadii.*" (Ist. Bis. de dr. I. Lupaș).

Episcopul Iosif Ioanovici Șacabenta (1785—1805) se intitula: „Iosif cu mila lui Dumnezeu pravoslavnicul Episcop al Verșetului, Caransebeșului, Logojului, Orșavo—Mehadii, și celorlalte părți“.

Cele mai multe notițe sunt descifrate de regretatul preot octogenar *Iosif Câmpianu din Prigor*, repausat și înmormântat în Mehadia în anul 1922.

Mai sunt încă și alte notițe în d. slavă, cari nu sunt descifrate. Sper însă, că în timpul cel mai scurt voi putea comunica și cuprinsul acestora.

Mehadia, 1. Februarie 1924.

Coriolan Iosif Buracu preot

Ș T I R I

Personale. P. S. Sa Episcopul nostru diecezan Iosif a plecat cu acceleratul de Joi seara (14/27. Martie a. c.) la București.

† **Văd. Maria Trica** născ. **Fantoni**, soția răp. maior Gheorghe Trica, după grele suferințe a adormit în Domnul Duminecă în 10/23. Martie a. c., în etate de 60 ani.

Defuncta a fost o mamă bună, care a trăit numai pentru cei șase copii ai săi, cărora a știut să le dea o creștere aleasă, creștinească și românească. — Moartea ei lasă în adâncă durere familia asesorului nostru consistorial Aurel Moaca, familia directorului școlii civ. pentru fete Enache Ionescu și pe cea a comerciantului Dimitrie Rădac, cari în răposata jălesc pe soacra, respective pe mama și bunica lor iubită.

Transmitem îndureratelor familii și pe această cale adânc simțitele noastre condoleanțe!

Nou profesor universitar. Dl. Dr. Vasile Loichița, profesor la Institutul nostru teologic diecezan, a fost numit pe ziua de 1 Aprilie a. c., în baza examenului dat, profesor agregat la catedră de Teologie dogmatică specială la Facultatea de teologie din Cernăuți.

Sincere felicitări!

Concordatul. Preoții din capitala țării noastre, studenții facultății teologice și un mare număr de domni și doamne au luat parte Joi, în 20 Martie 1924, în localul societății clerului „Ajutorul“ la o întrunire de protestare contra concordatului cu Vaticanul. S'au rostit mai multe cuvântări și s'a votat o moțiune, în care întrunirea cere, ca guvernul să renunțe la concordat.

Internat pentru fii de preoți. Consistoriul din Cernăuți a hotărât de curând, să cumpere pe spesele fondului bisericesc o realitate cu clădire spațioasă, într'una din străzile principale, pentru adăpostirea fiilor de preoți dela școalele din Cernăuți, în schimbul unor taxe de întreținere cât mai reduse.

Călătoria Suveranilor în străinătate. Programul călătoriei MM. LL. în străinătate s'a fixat definitiv. — Plecarea s'a fixat pentru ziua de 6 Aprilie a. c. st. n. Suveranii vor părăsi țara prin Timișoara, apoi peste Jugoslavia, Tirol (Innsbruck) și Elveția, se vor opri o zi la Strassburg, unde sunt îngropați eroii români morți în prinsoare. — Vor vizita apoi Parisul, Madrid, Bruxelles și Londra.

La 21 Mai Suveranii se vor întoarce în țară.

O decizie laudabilă. Mai multe mii de săteni s'au întrunit în com. Bucium (Moldova, aproape de Iași), având pe preoții și învățătorii în fruntea lor.

În urma cuvântărilor rostite, s'a decis înființarea unei societăți culturale, cu menirea de a construi școli și biserici.

Adunarea a votat o moțiune, cerându-se, ca autoritățile să admită perceperea următoarelor taxe în cuprinsul comunei: 10 bani la fiecare litru vin vândut, un eu de fiecare căruță care iese din comună cu piatră, lemne, etc. Cu acești bani se vor realiza scopurile Asociației.

Din Orșova primim știrea, că noul comitet parohial, ales dintre cei mai fruntași fii ai bisericii noastre de acolo, a deschis o listă de subscripție pentru renovarea și pictarea din nou a bisericii. — Deja în prima zi s'a semnat frumoasa sumă de Lei 29.900 — Cu Dumnezeu înainte!

Cum se vor plăti despăgubirile de război în Ardeal. Cu privire la hotărârea guvernului de a proceda la plata despăgubirilor de război, la Direcția generală a Ministerului de finanțe se lucrează în prezent la clasificarea dăunaților din Ardeal după categorii, pe baza declarațiunilor făcute de cei interesați.

În prima categorie a dăunaților vor fi trecuți toți aceia, cari au fost internați sub regimul maghiar; în cea de a doua categorie vor figura refugiații politici; a treia categorie va cuprinde pe toți aceia, cărora statul ungar le-a vândut averile, pe motiv că s'au făcut vinovați de înaltă trădare. Cei cari au suferit pagube pe urma devastărilor vor forma o altă categorie.

La distribuirea despăgubirilor se va ține seamă în primul rând de acei români ardeleni, cari au suferit sub regimul maghiar.

Toți dăunații vor obține despăgubiri, indiferent de naționalitate.

Prioritatea acordată dăunaților politici trebuie interpretată ca o satisfacție ce se dă tuturor acelorora, cari au fost condamnați de unguri la închisoare pentru sentimentele lor românești.

La distribuirea despăgubirilor în Ardeal se va aplica

acelaș procedeu, ca și în vechiul Regat, dar, ținându-se seamă de suferințele îndurate de ardeleni în trecut, despăgubirile vor fi în Ardeal mai însemnate.

Declarațiunile ce nu au fost depuse la timp, nu vor putea fi luate în seamă.

Excepțiuni se fac numai cu privire la foștii internați, întemnițați și refugiați politici, cari vor putea dovedi, că au fost împiedicați prin forță majoră de a prezenta declarațiile la termen.

Donațiuni pentru studenți. Prefectul jud. Ciuc, dl. St. Spătar, a încunostiințat ziarul „Universul”, că prefectura pe care o reprezintă, urmând pilda generosității publice pentru studențimea română, a hotărât să doneze în Tușnad-Băi un mare teren, pe care să se cîdească un sanator, care să fie pus la dispoziția studenților.

O delegațiune de studenți va fi invitată să meargă la Tușnad, spre a alege împreună locul.

Descoperiri arheologice la Timișoara. Municipicii, cari lucrează la reclădirea teatrului, au găsit în decursul săpăturilor, în apropierea seminarului catolic, monezi de aur și argint de pe vremea împăratului Constantin, a lui Sigismund al treilea și a lui Leopold al doilea. — Monezile au fost date poliției.

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului de capelan în *Apadia*, protopresbiteratul Caransebeșului, sistematizat cu decusul consistorial ddo 7 Octombrie 1919 No. 2457 B, se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în organul eparhiei „Foaia Diecezană.”

Emolumente:

1. A treia parte din sesiunea parohială, constătatăre din 30 jugere și din intravilanul de 1200 st. □, după care alesul capelan are să plătească dările publice.

2. A treia parte din venitele stolare și birul parohial uzitat.

Alesul capelan se va îngriji singur de șortel.

Doritorii de a ocupa acest post vor avea să-și înainteze petițiunea de concurs, instruată conform regulamentelor existente și adresată comitetului parohial din *Apadia*, P. On. Oficiu protopresbiteral din Caransebeș, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau, sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și oratorie.

Apadia, din ședința comitetului parohial ținută la 18 Februarie 1924.

1-8

Comitetul parohial.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Nr. 85/exec. 1924.

Publicațiune de licitație.

Subsemnatul executor al judecătoriei de ocol din Caransebeș, în sensul §-lui 102 art. de lege LX din 1881 și în sensul §-lui 19 art. de lege XLI. din 1908, prin aceasta publică, că în urma decusului Judecătoriei de ocol din Caransebeș de sub Nr. 716/1923 efectuându-se execuțiunea, la 12 Noemvrie 1923, în favorul următoarei Ana Muntean reprez. prin avocatul Dr. Alexandru Morariu contra urmăritei pentru suma de 720 Lei — bani capital și acces. mișcătoarele cuprinse și supracuprinse, cari s'au prețuit în 3500 Lei — bani și anume: 1 cocie se vor vinde prin licitație publică. Deci în urma decusului Nr. 3056/1923 G. a Judecătoriei de ocol Caransebeș, pentru incasarea pretenziunii de 720 Lei — bani capital, cu 5% interese din 24 Martie 1923 și spesele de 607 Lei 25 bani staverite până în prezent, se fixează termenul de licitație **pe ziua de 1-a Aprilie 1924 la orele 4 p.m. în comuna Caransebeș** la locuința execvatei și toți aceia, cari au voie de a cumpăra, sunt invitați cu aceea observare, că mișcătoarele de sus în sensul art. ce lege LX. din 1881: §-ul 107, 108 se vor vinde celor dari dau mai mult, pe lângă solvirea în bani gata și în caz necesar și sub prețul de strigare.

Întrucât mișcătoarele licitande s'au cuprins și supracuprins din partea altor creditori și aceștia și-au câștigat dreptul de acoperire asupra licitației în sensul §lui 120 a legii LX. din 1881: se va efectui și în favorul acestora.

Caransebeș, la 15-lea Martie 1924.

Mihail Guran
executor jud. reg.

Cuvintele de mângâiere, ce ni s'au adresat, precum și participarea numeroasă la înmormântarea mamei, res. bunicei și soacrei noastre de pie memorie

Dominica Trica

a fost pentru durerea noastră stropi de alinare. Drept aceea mulțumim din adâncul inimei noastre întristate: preoțimei locale, membrilor corului „Societății române de cântări”, tuturor prietenilor, cunoscuților și finerilor dela Institutul teologic diecezan, cari au contribuit la consolarea noastră fie prin aceea, că au grăbit să ne exprime condolențele lor, fie că au însoțit împreună cu noi pe decedata la locul, de unde nu mai este reîntorcere.

Caransebeș, în 26 Martie 1924.

Familiiile :

Trica,
Moaca, Ionescu și Rădac.

La Tipografia și Librăria Diecezană, Caransebeș
au sosit diferite **obiecte bisericesti:**
cădelnițe, candelă, potire, discuri,
steluțe, sfeșnice, etc.

CONVOACARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și comerț „BANCA BĂNATULUI“ societate pe acții în Caransebeș, se invită la

a IV-a Adunare generală ordinară,

care se va ține **Joi în 10. Aprilie st. n. 1924, la 11 ore a. m.** în localul institutului, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Raportul Consiliului de administrație și al Consiliului de control.
3. Prezentarea și aprobarea bilanțului pe anul 1923, distribuirea profitului curat și darea absolutului pentru gestiunea anului 1923.
4. Modificarea și întregirea Art. 5, 15, 26, 37, și 48 din statute.
5. Propuneri în sensul statutelor.
6. Alegerea Consiliului de Administrație și a Consiliului de cenzori.

Caransebeș, la 20. Martie 1924

Consiliul de administrație.

Încheierea socotelilor

la „BANCA BĂNATULUI“ institut de credit și comerț, societate pe acții în Caransebeș, pe anul de activitate 1923.

ACTIVA

CONTUL BILANȚ

PASIVA

	Lei		Lei			Lei		Lei	
	B		B			B		B	
Casa în numerar			189446	46	Capital societar 1000 acții à Lei 500			500000	—
Portofoliul { cu acoperire hipotecară	1791137	—			Fondul de rezervă			70000	—
cambiilor { cu garanții pers. și gaj.	767631	32	2558768	32	Rezerve pentru creanțele dubioase			130000	—
Împrumuturi în Cont-Curent cu acop.			2049251	—	Rezerve pentru asig. funcționarilor			50000	—
Diversi debitori			149171	89	Rezerve pentru diverse impozite			33770	40
Edificiul institutului în piață			77000	—	Depuneri spre fructificare			2359231	—
Mobiliar amortizat			—	—	Creditori în Cont-Curent și reescont			1137835	40
					Depozite de casă			473966	87
					Dividendă neridicată			1915	—
					Interese transitoare anticipate			133000	—
					Profit curat pro 1923			139919	—
			5023637	67				5023637	67

EȘITE

CONTUL PROFIT și PERDERE

INTRATE

	Lei		Lei			Lei		Lei	
	B		B			B		B	
Interese după credite în Ct. Crt. și reescont			127525	73	Interese:				
Interese după depuneri			211008	87	dela cambii	170479	—		
Impozite după interese de depuneri			14034	10	„ împrumuturi în Cont-Curent	159925	—	330404	—
<i>Spese de administrare:</i>					Venitul chiriilor			25094	—
a) Salare	51050	—			Comisioane și alte venituri			253701	33
b) Chirie, încălzit și luminat	15092	—							
c) Spese de birou	35045	08	101187	08					
Porto și timbre			1621	25					
Impozite diverse			13903	30					
Profit curat pro 1923			139919	—					
			609199	33				609199	33

Augustin Muntean m. p.
Dirigent, Expert contabil.

Caransebeș, la 31 Decembrie 1923.

Otilia Frățilă m. p.
contabilă.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Dr. Alexandru Morariu m. p. președinte.

Alexandru Bălaș m. p.

Dr. Dimitrie Cioloca m. p.

Sabin Evuțian m. p.

George Frățilă m. p.

Virgil Musta m. p.

Ilie Orzescu m. p.

Ioan Popovici m. p.

Subscrisul Consiliu de control am examinat contul Bilanțului și al Profitului și Perderei cu registrele principale și auxiliare și le-am aflat exacte.

Caransebeș, la 20 Martie 1924.

CONSILIUL DE CONTROL:

Dr. Constantin Popasu m. p.
președinte.

Nicolae Ivanescu m. p.

Dr. Vasile Loichița m. p.

Petru Popovici m. p.

George Popovici m. p.